

Sociální systém a přístup ke službám

V rámci EU patří Česká republika k členským státům s nejnižší mírou relativní chudoby. Přesto v její sociální oblasti existují problémy vyžadující řešení. Míra chudoby dětí v České republice je vyšší než celková míra chudoby, téměř zde neexistuje sektor sociálního bydlení, chybí strategie prevence bezdomovectví, velkým problémem jsou sociálně vyloučené lokality, obtížná je pozice starších osob na trhu práce a rovněž otázka sláďování pracovního a rodinného života.

Principem sociálních služeb je poskytování pomoci či podpory osobám, jejichž aktuální životní situace či zdravotní stav jim neumožňují fungovat způsobem běžným ve většinové společnosti. Cílem sociálních služeb tak je podporovat jedince různými metodami práce či poskytovat mu pomoc při různých úkonech směrem k jeho zpětnému začlenění do společnosti či k vyrovnání podmínek jeho života tak, aby mohl fungovat a rozhodovat se v co nejvyšší možné míře samostatnosti. Sociální služby jsou poskytovány jednotlivcům, rodinám i skupinám obyvatel. Mezi nejpočetnější skupiny příjemců sociálních služeb patří zejména senioři, lidé se zdravotním postižením, rodiny s dětmi, ale také lidé, kteří z různých důvodů žijí "na okraji" společnosti.

Sociálně zdravotní služby jsou určeny osobám, které již nepotřebují akutní zdravotní lůžkovou péči, ale současně jsou nesoběstačné a potřebnou pomoc jim nelze zajistit v domácím prostředí. Sociálně zdravotní služby jsou poskytovány v pobytových zařízeních sociálních služeb nebo v pobytových zdravotnických zařízeních. **Sociální rehabilitace** pomáhá zdravotně postiženým k dosažení maximální možné samostatnosti a soběstačnosti, včetně nalezení vhodného pracovního uplatnění. **Osobní asistence** se poskytuje v přirozeném sociálním prostředí osobám se zdravotním postižením a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. **Pečovatelská služba** se poskytuje rodinám s dětmi, osobám se zdravotním postižením a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, a to v přirozeném prostředí nebo ve specializovaných zařízeních. Existuje ještě řada dalších služeb uspokojujících specifické potřeby zdravotně postižených a seniorů, odlehčovací služby, ambulantní péče v centrech denních služeb, stacionáře denní a týdenní, nebo domovy pro dlouhodobý pobyt.

Sociálně vyloučených či vyloučením ohrožených skupin existuje celé spektrum a pro každou z nich je určen jiný typ služby. Jako příklad lze zmínit nízkoprahová centra a noclehárny, kde mohou hledat pomoc lidé bez domova. Chronicky duševně nemocným nebo osobám závislým na návykových látkách jsou určeny služby následné péče či terapeutické komunity. Celkové spektrum služeb je však samozřejmě mnohem širší.

Poskytovatelé sociálních služeb

Obce a kraje dbají na vytváření vhodných podmínek pro rozvoj sociálních služeb, kromě toho samy zřizují organizace poskytující sociální služby. Ty jsou poskytovány také nestátními neziskovými organizacemi a fyzickými osobami. Informace o sociálních službách a jejich poskytování lze získat např. na městských, případně obecních nebo krajských úřadech (odbory sociálních věcí), v občanských nebo jiných specializovaných poradnách anebo přímo u jejich poskytovatelů.

Sociální dávky a skupiny ohrožené chudobou

V roce 2010 příjmy domácností sociálního charakteru mírně vzrostly, ale jejich struktura se výrazně proměnila. Největší nárůst zaznamenaly dávky pomoci v hmotné nouzi (o 29,6 %), pak příspěvky na péči (o 6,2 %) a podpora v nezaměstnanosti (o 6,1 %). Naopak o 18,1 % poklesly dávky nemocenského pojištění. Průměrná výše starobního důchodu je nyní 10 117 Kč; ze všech typů sociálních příjmů připadá drtivá většina právě na starobní důchody (75,7 %), druhá v pořadí je státní sociální podpora (9,5 %) a třetí nemocenské pojištění (5,3 %).

Hlavní problémy v oblasti boje s chudobou a sociálním vyloučením jsou v České republice spatřovány zejména ve vyšší míře chudoby dětí (13,3 %), než je míra chudoby v celé populaci. Nejvíce ohroženy chudobou jsou nezaměstnané osoby (46,9 %), neúplné rodiny s alespoň jedním dítětem (40,2 %) nebo domácnosti se 3 a více dětmi (23,7 %). Na celkovém počtu lidí ohrožených chudobou se zvyšuje i podíl lidí žijících v nájemních bytech.

V září 2010 byla v ČR míra registrované nezaměstnanosti 8,5 %, celkový počet uchazečů o zaměstnání byl 500 481 a počet volných pracovních míst 35 100. Absolventi škol všech stupňů vzdělání a mladiství se na celkové nezaměstnanosti podílejí 7,9 %. Míra nezaměstnanosti byla nejvyšší v okresech Most (15,7 %), Bruntál (14,9 %), Děčín (14,3 %), Karviná (14,0 %) a Hodonín (13,9 %). Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána v okresech Praha-východ (3,9 %), Praha (4,0 %), Praha-západ (4,2 %) a Mladá Boleslav (4,8 %).